

Remissvar på "Riksbankens e-kronaprojekt, delrapport 2"

Finansförbundet vill med detta remissvar lämna förbundets synpunkter på Riksbankens rapport: "Riksbankens e-kronaprojekt delrapport 2".

Allmänt

Finansförbundet anser att det är positivt att Riksbanken analyserat för- och nackdelarna med att införa ett statligt digitalt betalningsmedel. Betalningsmarknadens utveckling mot en allt mer utbredd digitalisering gör det naturligt att Riksbanken undersöker det eventuella behovet av ett statligt alternativ till de kommersiella aktörernas digitala betalningsmedel. Liknande studier görs på andra håll i världen och Finansförbundet tycker att det är bra om svenska myndigheter ligger i framkant av den tekniska finansiella utvecklingen.

Finansförbundet uppskattar också att Riksbanken varit tydlig med att myndigheten undersöker frågan förutsättningslöst och att man är mottaglig för synpunkter.

Finansförbundet har tolkat Riksbankens rapport som att det finns tre primära problemområden där Riksbanken anser att e-kronan kan vara en relevant lösning. Dessa tre områden är säkerhet, tillgänglighet och förtroende för betalsystemet. Finansförbundet vill i sitt remissvar kort kommentera dessa tre områden.

Säkerhet ur ett beredskapsperspektiv

Riksbanken menar att en e-krona kan vara bra utifrån ett beredskapsperspektiv. Till exempel kan ett statligt digitalt betalningssystem göra att inte hela samhällsekonomin kollapsar även om de kommersiella bankernas datasystem fallerar. Finansförbundet delar uppfattningen att det är viktigt med en god beredskap för att kunna hantera olika former av kriser. Men förbundet är osäkra på hur mycket extra säkerhet ett parallellt betalsystem egentligen tillför. En incident som på ett eller annat sätt påverkar de digitala betalsystemen, till exempel ett större och längre elavbrott kommer sannolikt drabba även den statliga e-kronan på samma sätt som bankernas system. Finansförbundet har också svårt att förstå hur det ska vara möjligt att skapa ett digitalt betalningssystem som både är intimt sammanlänkat med och samtidigt avskilt från bankernas digitala betalningssystem. Det kanske är möjligt att skapa ett parallellt system som både kan integreras och avskiljas från det nuvarande betalsystemet vid behov. Men utvecklingen av ett sådant system skulle sannolikt vara mycket dyrt och svårt att motivera utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Tillgänglighet

En av Riksbankens utgångspunkter för sin studie är att kontantanvändandet i Sverige har minskat drastiskt till förmån för användandet av kort och andra digitala betalningsmedel. Utvecklingen har till och med gått så pass långt att kontanter idag ofta inte går att använda då många näringsidkare nekar att ta emot dem. Denna utveckling välkomnas inte av alla. Starka röster har framfört att utvecklingen gått för snabbt och att den ensidiga

fokuseringen på de digitala betalningssätten har en exkluderande baksida då alla inte har tillgång till, eller möjlighet att använda, digitala betalningsmedel. Det kan till exempel gälla äldre, personer med fysiska eller psykiska funktionsvariationer eller personer som av olika skäl nekats betal- eller kreditkort hos någon av bankerna. För dessa grupper är kontanter det enda betalningsalternativet. Denna problematik är en anledning till att Riksbanken vill undersöka om det behövs ett statligt digitalt betalningsmedel. Finansförbundet har dock svårt att förstå hur denna problematik skulle kunna lösas av en statlig e-krona. Om tekniken är ett problem idag för vissa grupper lär den så vara även om det är staten som är utgivare av den digitala valutan.

Banker kan sedan den 1 januari 2017 inte neka personer bosatta inom EES att öppna betalkonton med grundläggande funktioner. Enda kraven är att regelverken inom penningtvätt följs och att personen kan legitimera sig. Finansförbundets uppfattning är att regelverken även kommer att gälla för Riksbanken och att myndigheten därför kommer tvingas göra samma bedömningar som de kommersiella bankerna.

Tillit till det finansiella systemet

I Riksbankens rapport skriver man att den minskade användningen av kontanter kan leda till att tilliten till betalsystemet försämras om det inte finns möjlighet att växla till pengar som är utgivna av Riksbanken.

Finansförbundets uppfattning är att förtroendet för betalsystemet inte så mycket styrs av tillgången till kontanter, utan till största del upprätthålls av ett antal statliga åtaganden, till exempel den statliga insättningsgarantin. Dessutom har kapital- och likviditetskraven skärpts och därmed ökat bankernas motståndskraft i händelse av en finansiell kris. Finansförbundet anser därför inte att en fortsatt avveckling av kontanter i sig motiverar ytterligare åtgärder för att bibehålla förtroendet för det nuvarande betalsystemet.

Vidare skriver Riksbanken i sin rapport att om staten inte har några betaltjänster att erbjuda som alternativ till den privata betalningsmarknaden kan det bland annat medföra att betalningssystemet blir mindre stabilt. Finansförbundet delar uppfattningen att riskspridning och stark konkurrens ofta är önskvärt. Men i det här fallet är förbundets bedömning att införandet av en e-krona snarare kan leda till ökad instabilitet i betalningssystemet. Förbundet delar Riksbankens analys att en e-krona skulle kunna innebära att bankernas inlåning minskar eftersom kunderna kan flytta delar av sin bankinlåning till e-kronor i stället. Riksbanken anser inte att detta är ett så stort problem då bankerna i stället kan finansiera sina lån genom så kallad marknadsfinansiering. Finansförbundet tycker att Riksbanken underskattar innebörden av en sådan utveckling. En ökad andel marknadsfinansiering av bankernas lån är både mer kostsamt för bankerna och påverkar också omvärldens syn på de svenska bankernas kreditvärdighet. Det finns en stark korrelation mellan en hög andel marknadsfinansierade lån och ett lägre kreditbetyg. Det torde ligga i det svenska samhällets intresse att svenska bankers starka rykte och goda kreditvärdighet bibehålls på nuvarande höga nivå.

Avslutningsvis

Finansförbundet tycker att Riksbankens utredning på ett mycket förtjänstfullt och öppet sätt redovisat både de fördelar och nackdelar som införandet av en e-krona kan medföra.

Finansförbundets uppfattning är dock att det nuvarande betalningssystemet fungerar relativt väl och att de problem som eventuellt finns med bristande tillgänglighet och tillit bör lösas med andra metoder än ett alternativt statligt betalsystem.

Ulrika Boëthius

Ordförande

Björn Lundell

Föredragande